

SP7MP_MTP2/02

Petra Bradáčová, 220661

Závěrečný projekt

Téma: **Ne/bezpečí sociálních sítí**

1) Sociální sítě se během poměrně krátké doby staly fenoménem současného světa a staly se tak nedílnou součástí každodenního života milionů lidí všech generací po celém světě. Převážně však u mládeže, která tráví u počítače většinu svého volného času. Zjistit proč tomu tak je, je v podstatě jednoduché. Sociální sítě jsou rychlým zdrojem komunikace. Jejich prostřednictvím vznikají různé možnosti jak udržovat kontakt se spoustou známých i neznámých lidí z celého světa. S nárůstem popularity však také stoupají rizika, která jsou s užíváním těchto sítí spojená. Těmto rizikům pak nejsou především děti schopny předcházet. Tématem výzkumu je tedy ne/bezpečí sociálních sítí. Předmětem zkoumání bude, zda je užívání sociálních sítí pro žáky bezpečné nebo nebezpečné. Otázka výzkumu se bude zabývat tím, o jaká nejčastější rizika se jedná a zda s nárůstem užívání sociálních sítí roste také informovanost o bezpečném chování při používání těchto sociálních sítí.

Cílem výzkumu je prozkoumat a zmapovat chování žáků základních škol při užívání sociálních sítí. Zda si uvědomují rizika, která jim hrozí, zjistit jejich povědomí o správném nastavení zabezpečení osobních údajů a pomoci zlepšit jejich informovanost. Dále zjistit četnost užívání sociálních sítí u žáků, jakou hrají roli v jejich životě a jaký význam mají podle jejich názoru pro společnost. Tyto informace by mohly posloužit ke zlepšení prevence.

2) Výzkumné otázky:

Hlavní výzkumná otázka:

- *Jaká je informovanost žáků základních škol o rizicích, která jim hrozí při nesprávném používání sociálních sítí?*

Vedlejší výzkumné otázky:

- *Jaká je četnost registrovaných uživatelů sociálních sítí mezi respondenty?*
- *Jaké osobní údaje o sobě uživatelé zveřejňují?*
- *Jaká je informovanost o správném zabezpečení osobních údajů?*
- *Jakou roli hrají sociální sítě v životě respondentů?*
- *S jakými riziky se již žáci osobně nebo ve svém okolí setkali a jaká je četnost těchto rizik?*

3) **Volba výzkumné strategie:**

Jako výzkumná metoda bude použito kvantitativní výzkumné šetření. Šetření proběhne formou nestandardizovaného anonymního dotazníku vlastní konstrukce s uzavřenými, polouzavřenými a otevřenými otázkami. Vzorek respondentů bude cíleně zvolen s ohledem na umístění školy (škola ve městě a škola na vesnici) aby se mohl zanalyzovat případný rozdíl z hlediska umístění školy. Zúčastní se ho žáci druhého stupně základních škol. Velikost vzorku se bude pohybovat v počtu přibližně 200 respondentů. Získané údaje a hodnoty budou převedeny do procentuálních hodnot a zaznamenány pomocí grafů a tabulek.

4) **Hypotézy:**

Teoretická hypotéza výzkumu:

Žáci, kteří jsou uživatelé sociálních sítí a jsou dobře informováni o správném zabezpečení nastavení soukromí, jsou vystaveni menším rizikům spojených s jejich užíváním, než žáci, kteří jsou také uživatelé sociálních sítí, ale neznají správné zabezpečení svého soukromí.

Pracovní hypotézy:

1. Mezi žáky základních škol je více uživatelů sociálních sítí, než těch, kteří sociální sítě nevyužívají.
2. Více respondentů je informovaných o nastavení soukromí než že by o nastavení soukromí nevěděli.
3. Čím větší je informovanost žáků o nastavení soukromí na sociálních sítích, tím menší je hrozící riziko spojené s jejich používáním.

5) **Konceptualizace a operacionalizace:**

Užívání sociálních sítí

- *konceptualizace* – registrace na sociální síti, aktivnost užívání, četnost užívání
- *operacionalizace* – zjišťujeme, zda je respondent zaregistrován na některé sociální síti, případně na které, jak moc je aktivní při jejím používání, jak často sociální síť využívá

Nastavení soukromí

- *konceptualizace* – nastavení zabezpečení zveřejňovaných osobních údajů a informací
- *operacionalizace* – zjišťujeme, zda si uživatel sociální sítě umí správně nastavit ochranu svého soukromí, ví, jaká data by měl o sobě v rámci svého bezpečí zveřejňovat a jaké informace o sobě zveřejňuje (adresa, kontakt, fotografie, videa,...)

Informovanost žáků

- *konceptualizace* – rozsah informovanosti žáků o nastavení zabezpečení osobních údajů
- *operacionalizace* – posuzujeme, jak moc jsou žáci základních škol seznámeni se zabezpečením nastavení osobních údajů: jaké informace o sobě zveřejňují, komu jsou přístupné

Setkání s riziky sociálních sítí

- *konceptualizace* – setkání respondentů s riziky sociálních sítí v roli oběti nebo agresora
- *operacionalizace* – posuzujeme, zda se již respondenti setkali s některými riziky sociálních sítí (kyberšikana, kyberstalking, kybergrooming, sexting), zda při tom byli v roli oběti nebo v roli agresora

6) **Sběr dat:**

Metoda sběru dat: nestandardizovaný anonymní dotazník vlastní konstrukce s uzavřenými, polouzavřenými a otevřenými otázkami

Výzkumná populace: žáci 8. a 9. tříd základních škol

Účelově vybraný výzkumný vzorek: Zkoumaný vzorek se bude skládat z žáků 8. a 9. tříd z celkem 6 základních škol. Žáci 8. a 9. tříd jsou zvoleni kvůli jejich věku, jelikož např. uživatelem Facebooku se může stát až osoba starší 13 let. Základní školy budou záměrně vybrány dle jejich umístění – škola v centru města, sídlištní škola a škola na vesnici. Získané výsledky by se mohli porovnat i právě z hlediska umístění školy. Školy budou vybrány předem a následně bude kontaktováno vedení školy, které bude seznámeno s cílem výzkumu. Samotný výzkum provedu s žáky sama na základě domluvy s vyučujícím. Především tím případným nejasnostem při vyplňování dotazníků. Velikost vzorku se bude pohybovat v počtu přibližně 200 respondentů. Získané údaje a hodnoty budou převedeny do procentuálních hodnot a zaznamenány pomocí grafů a tabulek.

7) **Ukázka dotazníku:**

Dotazník

Milí žáci,

jsem studentka Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. V rámci závěrečné bakalářské práce, na které nyní pracuji, bych vás ráda **požádala o vyplnění následujícího dotazníku**. Výsledky z něj budou **použity ke zpracování praktické části mé bakalářské práce**. Mohu vám zaručit a slibuji, že veškeré odpovědi, které do tohoto dotazníku vyplníte, budou

zcela anonymní. Po zpracování, budou dotazníky zničeny. Ráda bych vás také požádala o upřímnost při odpovídání, aby nedošlo ke zkreslení výsledků a práce byla objektivní.

Petra Bradáčová

1. Jsi uživatelem některé sociální sítě?

- a. ANO (přejdi k otázce č. 3)
- b. NE (přejdi k otázce č. 2)

2. Tvá odpověď na předchozí otázku (č. 1) byla NE.

V této otázce můžeš zakroužkovat libovolný počet odpovědí, hlavní však podtrhni.

Tvrzení: **Nejsem uživatelem sociální sítě protože:**

- a. nejdu s davem / přijde mi to trapné
- b. nemám přístup k internetu
- c. mám zákaz od rodičů
- d. mám jiné zájmy, nemám na ně čas
- e. jiná možnost: _____

Nyní prosím přejdi k otázce č. 15 a odpovídej 😊

3. Tvá odpověď na otázku č. 1 byla ANO.

V této otázce můžeš zakroužkovat libovolný počet odpovědí, hlavní však podtrhni.

Tvrzení: **Jsem uživatelem sociální sítě protože:**

- a. chci mít přehled o všem, co je nového u mých přátel, ...
- b. komunikuji s přáteli, se kterými se v běžném životě nedostanu tak často / nebo vůbec do styku (využívání chatu, zpráv, zdi, ...)
- c. pařím hry (farmařím, střílím mafiány, ...)
- d. rád/a se pochlubím svými fotkami
- e. nemám jak jinak vyplnit svůj volný čas

Pokračuj v následujících otázkách.

4. Jak dlouho jsi registrovaným uživatelem sociální sítě? _____ měsíců

5. Otázka A: Jak často navštěvuješ sociální sítě? (zakroužkuj pouze jednu odpověď)

- a. jsem online 24 hodin denně
- b. vypínám síť pouze na noc, když jdu spát
- c. párkrát za den (alespoň jednou denně) kouknu, co se děje
- d. připojím se maximálně 5krát v týdnu
- e. jsem pouze víkendový uživatel (2 dny v týdnu)
- f. přihlásím se 1-2krát za měsíc
- g. pouze jsem se zaregistroval/a a od té doby jsem se na síť nepřihlásil/a

Otázka B: Kolik hodin během školního týdne strávíš v průměru na sociálních sítích?

_____ hod / školní týden (pondělí – pátek)

Otázka C: Kolik hodin během víkendu strávíš v průměru na sociálních sítích?

_____hod / víkend

6. Jak aktivní jsi uživatel? (zakroužkuj pouze jednu odpověď)

- a. aktivně přispívám (zed', komentáře, fotky, aplikace, skupiny, chat, ...)
- b. občas napíši příspěvek, vložím fotku, ... (max. 1krát / týden)
- c. jsem pouze pozorovatel – nepřispívám

7. S kolika lidmi z „přátel“ jsi v aktivním kontaktu (komunikuješ s nimi / vídáte se, ...)?

- a. se všemi nebo téměř všemi (tolerance +- 5 lidí)
- b. s více, jak polovinou
- c. s méně jak polovinou
- d. s nikým

8. Lidi do „přátel“ si přidávám:

(V této otázce můžeš zakroužkovat libovolný počet odpovědí, hlavní však podtrhni.)

- a. pouze ty, co znám (znám osobně, stýkám se s nimi)
- b. lidi, se kterými jsem se alespoň jednou viděl/a
- c. přátele přátel, i když jsem se s nimi neviděl/a
- d. i ty, které neznám

Pokud mezi tvými odpověďmi na tuto otázku (č. 8) **byla** odpověď **D** → přejdi k otázce č. **9**

Pokud mezi tvými odpověďmi na tuto otázku (č. 8) **nebyla** odpověď **D** → přejdi k otázce č. **10**

9. Mezi tvými odpověďmi na otázku č. 15 byla možnost D.

V této otázce můžeš zakroužkovat libovolný počet odpovědí, hlavní však podtrhni.

Tvrzení: **Na sociální síť si přidávám i ty lidi, které vůbec neznám, protože:**

- a. potřebuji je k pomoci při hrách (farmaření, ...)
- b. žádají mě o přátelství, tak proč bych si je neměl/a přidat
- c. chci mít co nejvíce přátel
- d. rád/a se seznamuji s novými lidmi

10. Už jsi se někdy setkal/a s někým ze sociálních sítí, koho bys předtím neznal/a?

- a. Ano (pokračuj v otázce B)
- b. Ne (přejdi na otázku č. 18)

11. Pokud ano, věděl o tvém setkání někdo z tvých reálných přátel či někdo z rodiny,...?

- a. Ne
- b. Ano (Kdo? _____)

12. Víš, že na sociální síti existuje sekce „Nastavení soukromí“, kde si můžeš zvolit, s kým budeš dané informace sdílet?

- a. Ano
- b. Ne

13. Kontakty, které mám zveřejněné, jsou: (můžeš uvést více možností)

- a. telefonní číslo
- b. adresa
- c. ICQ, Skype, ...
- d. e-mailová adresa
- e. jméno a příjmení

14. Můj uvedený věk na sociálních sítích:

- a. je podle pravdy
- b. je smyšlený
 - i. přidal/a jsem si
 - ii. ubral/a jsem si

15. Sociální sítě pro společnost znamenají: (můžeš uvést více možností, hlavní myšlenku podtrhni)

- a. módní výstřelek, fenomén dnešní doby
- b. zpestření běžného, všedního života
- c. něco, bez čeho si svůj život (komunikace, společnost) nedokážu představit
- d. narušení soukromí, ohrožení osobních dat

16. Jaký stupeň nebezpečí (riziko) představuje zveřejňování:

a. **osobní data (jméno, kontakty,...)**

- i. žádné
- ii. malé
- iii. střední
- iv. velké

b. **fotky, fotoalba**

- i. žádné
- ii. malé
- iii. střední
- iv. velké

17. Bylo ti prostřednictvím sociální sítě ublíženo?

- a. Ne
- b. Ano (popiš konkrétní situaci):

18. Ublížil/a jsi někdy prostřednictvím sociální sítě někomu?

- a. Ne
- b. Ano (popiš konkrétní situaci):

19. Myslíš si, že sociální sítě představují nějaká nebezpečí?

- a. Ne
 - b. Ano (napiš jaká) _____
-

20. Jsi

- a. Muž
- b. Žena

21. Věk _____

22. Škola

- a. ve městě (nad 100 000 obyvatel)
 - i. sídlištní škola
 - ii. škola ve středu města
- b. ve městě (do 100 000 obyvatel)
- c. na vesnici (do 2500 obyvatel)

Děkuji za ochotu a za strávený čas ☺

8) Možné praktické a etické problémy:

Co se týče praktických problémů, se kterými bych se mohla během výzkumu setkat, tak mezi ně patří to, že dotazník bude špatně sestaven a žáci mu nebudou rozumět. Tomu bych se snažila předejít předvýzkumem, který bych si předem provedla. Dalším případným nejasnostem při samotném výzkumu, bych se snažila předejít tak, že bych u vyplňování dotazníků byla po dohodě s vedením školy a souhlasem učitelů přítomna a mohla tak žákům objasnit nesrovnalosti, se kterými by se mohli setkat. Ze strany žáků bych se pak mohla také setkat s neochotou dotazník vyplnit, nebo s uvedením lživých odpovědí.

Z etického hlediska bych se mohla setkat s tím, že žáci nebudou chtít zveřejňovat svoje negativní zkušenosti se sociálními sítěmi. Ať už by byli v roli agresora nebo oběti.

9) Seznam literatury:

DĚDIČEK, Dominik. *333 tipů a triků pro Facebook*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, a.s., 2010, 240 s. ISBN 978-80-251-2963-0.

DOČEKAL, D. *Sociální sítě si podmanily svět*. [online]. 2011 [cit. 6. března 2012].

Dostupný z www: < <http://www.lupa.cz/clanky/socialni-site-si-podmanily-svet-fakta-a-cisla-hlavne-o-evrope/>>

KASSER, Barbara. *Internet v praxi*. Vyd. 1. Brno: Softpress, 2001, 591 s. ISBN 80-864-9701-1.

KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování : Cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách*. 1. vyd. Praha : Portál, 2001. 255 s. ISBN 80-7178-513-X.

KULHÁNKOVÁ, Hana a Jakub ČAMEK. *Fenomén facebook*. 1. vyd. Kladno: Jakub Čamek - BigOak, 2010, 128 s. ISBN 978-80-904764-0-0.

OLIVER, Dan. *500 Internet: pět set rad, tipů a technik*. Vyd. 1. Překlad Marek Postler. V Praze: Slovart, 2008, 127 s. ISBN 978-807-3911-485.

ONLINE SAFETY INTITUTE z.s.p.o. *Užitečné internetové tipy pro rodiče starších dětí (nad 10let)*. Praha : Úřad vlády v rámci kampaně Stop násilí na dětech 2009, 2009. ISBN 978-80-7440-009-4.

ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Vyd. 1. Překlad Ondřej Vágner. Praha: Portál, 2011, 104 s. ISBN 9788073679842 (brož.).

ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi : Jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. 1. vyd. Praha : Portál, 1995. 95 s. ISBN 80-7178-049-9.

VACÍNOVÁ, Marie. *Psychologie a společenská výchova pro střední odborné školy se zaměřením na oblast služeb, rodinné výchovy a pro studijní a učební obory středních odborných učilišť*. 1.vyd. Praha: Victoria Publishing, 1995, 160 s. ISBN 80-718-7006-4.

VÁGNEROVÁ, Kateřina. *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 152 s. ISBN 978-807-3676-117.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2004, 356 s. ISBN 80-246-0841-3.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000, 522 s. ISBN 80-717-8308-0.